

Agencija za
strukovno obrazovanje
i obrazovanje odraslih

PREPORUKE ZA VREDNOVANJE I OCJENJIVANJE TIJEKOM NASTAVE NA DALJINU

travanj, 2020.

SADRŽAJ

UVOD.....	3
PROVOĐENJE PROCESA VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA.....	3
PROVOĐENJE PROCESA VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA (VJEŠTINE).....	6
PRIJEDLOZI ZA IZRADBU I OBRANU ZAVRŠNOG RADA	8
VREDNOVANJE I OCJENJIVANJE UČENIKA U POMOĆNIM ZANIMANJIMA TES	10
PROVOĐENJE PROCESA VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA U SUSTAVU OBRAZOVANJA ODRASLIH	12
REFERENCE	13

UVOD

U veljači 2020. Ministarstvo znanosti i obrazovanja izdalo je [Smjernice za vrednovanje procesa učenja i ostvarenosti ishoda u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju](#), a u travnju 2020. [Upute za vrednovanje i ocjenjivanje tijekom nastave na daljinu](#), s obzirom da se od 16. ožujka 2020. odmah i u cijelom sustavu prešlo na nastavu na daljinu. U Uputama je navedeno da nemaju namjeru biti sveobuhvatne, već su na jednom mjestu obuhvatile prihvatljive načine vrednovanja i ocjenjivanja u formalnom obrazovanju u Republici Hrvatskoj s obzirom na tehnološke mogućnosti i procijenjenu razinu kompetencija učitelja i nastavnika, a budući da je potrebno započeti proces vrednovanja i ocjenjivanja kako bi bilo moguće zaključivanje ocjena, odnosno uspješan završetak školske godine.

U strukovnom obrazovanju učenjem i poučavanjem omogućuje se ne samo stjecanje znanja, već i razvoj vještina. Učenici stječu kompetencije izabrane strukovne kvalifikacije, što izvođenje nastave strukovnih nastavnih predmeta u virtualnom okruženju čini izazovnim, kao i vrednovanje i ocjenjivanje učenika. Kako sustav strukovnog obrazovanja obuhvaća različita područja/obrazovne sektore, nije moguće donijeti jedinstvene upute, već ćemo u ovom dokumentu donijeti prijedloge za provođenje procesa vrednovanja i ocjenjivanja znanja i vještina tijekom nastave na daljinu te primjere u Prilogu I. koje su ustupili pojedini nastavnici.

PROVOĐENJE PROCESA VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA

Vrednovanje kao učenje može se provoditi *online* testovima za samovrednovanje znanja korištenjem digitalnih alata (*kvizovi, pitalice, slagalice, križaljke, diskusije i ostali interaktivni materijali*) uz mogućnost neograničenog broja pokušaja rješavanja ako učenici nisu zadovoljni prvim rezultatima. Primjeri digitalnih alata za izradu *online* testova:

- <https://skolazazivot.hr/wp-content/uploads/2020/04/Dodatak-B-Digitalni-alati-za-vrednovanje-nau%C4%8Denog-2-4-2020-1.pdf>
- https://pilot.e-skole.hr/wp-content/uploads/2018/03/Prirucnik_Digitalne-tehnologije-kao-potpورا-pracenju-i-vrednovanju.pdf

Rezultati kvizova odmah su poznati te učenici odmah imaju povratnu informaciju o svom učenju. Samovrednovanje učenika može se provoditi ispunjavanjem liste procjene, odnosno rubrika kako bi učenici osvijestili svoj napredak i vrijednosti svojega rada i učenja, odnosno razvijali odgovornost za vlastito učenje. Učenik analizira uspješnost vlastitog učenja popunjavanjem rubrika za samovrednovanje koje je pripremio nastavnik prema zadanim ishodima učenja i kriterijima vrednovanja s kojima je učenik unaprijed upoznat. Primjer kako izraditi rubriku:

- https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/PrezentacijeWebinara/Prezentacije-1-2020//14_1_9h.pdf

Vršnjačko vrednovanje učenika može se provoditi procjenom radova drugih učenika popunjavanjem rubrika. Primjer izrade obrasca za vršnjačko vrednovanje u Loomenu:

- https://radovi2016.cuc.carnet.hr/modules/request.php?module=oc_program&action=view.php&id=50&type=2&a=

Vrednovanje za učenje ostvaruje se kontinuiranom podrškom nastavnika u virtualnoj učionici/na daljinu uz davanje kvalitetne povratne informacije učeniku za svaki odrađeni zadatak kako bi se provjerila ostvarenost planiranih ishoda učenja, poticala aktivnost i suradnja te kako bi učenik dobio informaciju o svom učenju. Nakon obrađene nastavne teme, nastavnici u svojoj virtualnoj učionici (ili na način na koji komuniciraju s učenicima) mogu pripremiti kraći/manji zadatak učenicima, s ciljem praćenja napredovanja učenika. Preporuka je da nastavnik svaku zadaću individualno komentira i daje učenicima povratnu informaciju o ostvarenosti zadatka/ishoda te unosi bilješke u *e-dnevnik*.

Škole su odabrale različite platforme izvođenja nastave na daljinu te praćenja i vrednovanja rada učenika, ali svima može biti zajedničko da učenici prikupljaju zadaće/problemske zadatke/istraživačke radove/projekte u svojim mapama. Učenici na taj način stvaraju svoj e-portfelj koji predstavlja zbirku različitih materijala (prezentacije, osvrti, eseji, mentalne mape, poster, infografike, fotografije, video uradci, poveznice na razne materijale) koji prikazuju njihov rad i napredak. Pravovremena i konkretna povratna informacija usmjeravat će rad učenika i pomoći mu u napredovanju.

Vrednovanje naučenog, odnosno vrednovanje ostvarenosti ishoda učenja temelji se na postojećim elementima praćenja i vrednovanja koji su definirani kurikulumom, a rezultira ocjenom. Ne mora se provoditi standardnim postupcima (usmeno, pisano koristeći alate za videokonferencije). Vrednovanje naučenog može se provesti izradom složenijeg istraživačkog rada iz zadanog područja ili eseja s temom koja povezuje vlastito iskustvo s naučenim, za koje će nastavnik izraditi rubriku (kriterijsko vrednovanje) te zajedno s učenicima analizirati sastavnice i razjasniti kriterije prema kojima će vrednovati rad. Kriterijima u rubrici mogu se dodijeliti bodovi te se ocjena može formirati prema unaprijed poznatoj bodovnoj ljestvici. Nastavnicima se preporuča razmisliti koliko je takvih radova potrebno s obzirom na satnicu nastavnoga predmeta zbog opterećenja učenika te optimalno određivanje trajanja za završetak rada.

Moguća je i suradnja nastavnika razrednog vijeća koji predlaganjem zajedničkih tema prilikom zadavanja problemskog/projektnog zadatka ili istraživačkog rada/studije slučaja mogu pomoći u rasterećenju učenika, a ujedno ostvariti uvjete za vrednovanje u svom nastavnom predmetu. Prilikom planiranja zahtjevnijih projekata predlaže se voditi računa o svakodnevnim zadacima učenika te planirati dovoljno vremena da se projekt može uspješno ostvariti. U zajedničkom radu više nastavnika, predlaže se za svaki nastavni predmet izraditi rubrike sa sastavnicama, kriterijima i bodovima koje će usmjeravati rad učenika i doprinijeti transparentnosti ocjena iz nastavnih predmeta.

Vrednovanje naučenog može se provesti i primjenom *online* kvizova (Quizziz, MS Forms, Gogle Forms, i sl.) u realnom vremenu. Pisanje *online* testova moguće je provesti tako da se test otvori svim učenicima u točno određeno vrijeme, s ograničenim vremenom po pitanju, ograničenog trajanja te nasumičnim redoslijedom pitanja.

Istraživački zadaci mogu se predstaviti primjenom alata (npr. Canva) za prikaz rješenja u obliku postera te se tada svakom učeniku može dodijeliti jedinstveni istraživački zadatak.

Pisana provjera može se pisati i *offline* tako da se zadaci pošalju učenicima u dogovorenom terminu koji ih rješavaju u zadanom vremenu. Nakon isteka vremena, učenik pisanu provjeru fotografira i pošalje nastavniku na prethodno dogovoreni način.

Nastavnici trebaju biti oprezni i objektivni pri odabiru i zadavanju tema i očekivanih sastavnica zadane teme. Kriteriji ocjenjivanja moraju biti prilagođeni uvjetima i mogućnostima izvođenja nastave na daljinu te procesa vrednovanja i ocjenjivanja te pojedinačnim mogućnostima i sposobnostima učenika. U svakom slučaju, predlaže se naglasak staviti na vrednovanje i ocjenjivanje samostalnosti i odgovornosti te suradnju učenika u procesu učenja te pratiti i poticati aktivnosti učenika, a zaključnu ocjenu oblikovati na temelju ocjena do 13. ožujka 2020., aktivnosti u nastavi na daljinu te izrade projektnog/problemskog/istraživačkog rada i/ili nekog drugog oblika vrednovanja naučenog.

Kako bi se smanjile mogućnosti prepisivanja i slanja tuđih radova, mogu se osmisliti načini prevencije takvog ponašanja. Jedan od načina može biti potpis učenika i roditelja da je rad učenika njegovo originalno djelo. Škole učenicima i njihovim roditeljima trebaju pružiti informacije o pravilima ponašanja u vrednovanju te posljedicama nepoštenoga i neprihvatljivoga ponašanja. **Naglasak se, međutim, stavlja na razumijevanje važnosti odgovornog ponašanja u svim situacijama vrednovanja, a ne na kažnjavanje.**

Učenicima koji su do izvođenja nastave na daljinu bili ocijenjeni ocjenom nedovoljan, kao i onim učenicima koji tijekom nastave na daljinu ne sudjeluju u aktivnostima i ne izvršavaju preuzete obveze, treba osigurati ispravljanje ocjena i izvršavanje zadanih obveza. Naglasak je na motivaciji i prepoznavanju potreba učenika, budući da se radi o nastavi koja nije bila uobičajena te je moguće da se neki učenici nisu snašli u novim uvjetima rada. Nastavnik će, autonomno i odgovorno, odabrati način i metodu koja najbolje odgovara nastavnom predmetu i karakteristikama i mogućnostima učenika.

PROVOĐENJE PROCESA VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA (VJEŠTINE)

Primarna je zadaća strukovnog obrazovanja stjecanje kompetencija potrebnih za kvalifikacije za koje se učenici obrazuju te mogućnost nastavka obrazovanja te je osim praćenja i vrednovanja ostvarenih ishoda učenja u stručno-teorijskoj nastavi, potrebno naglasak staviti i na praćenje i vrednovanje ishoda učenja u nastavnim predmetima s laboratorijskim vježbama, radioničkim vježbama i praktičnoj nastavi i u tom smislu koristiti mogućnosti dostupne tehnologije.

Iskustva u korištenju tehnologija razlikuju se od škole do škole, a teškoće su najčešće povezane s korištenjem besplatnih inačica programa u kojima se izvode pojedini zadaci i vježbe. Iako je većina ustanova za strukovno obrazovanje osigurala profesionalne programe u svojim specijaliziranim učionicama na kojima su učenici izvodili vježbe, u nekim besplatnim inačicama ili *online* programima nisu nekad otvorene sve mogućnosti te je preporuka prilagoditi težinu i opseg zadataka za vježbanje u nastavi na daljinu mogućnostima besplatnih programa i informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji koju učenici posjeduju kod kuće. Kako bi se učenicima olakšao rad u novim uvjetima i na novim računalnim platformama, uputno je da nastavnici izrade upute (grafičke ili video) za korištenje takvih programa ili upute učenike na kvalitetne video priručnike.

Moguće je učenicima pripremiti i zorni prikaz vježbe/pokusa i/ili demonstraciju vježbe/pokusa, koju učenici u zadanom vremenu mogu pogledati te zatim samostalno izraditi vježbu na simulacijskom programu ili ako ne postoji takva mogućnost, obraditi prikaz vježbe i/ili tehnološkog procesa te odgovoriti na pitanja (npr. kemikalije, kemijski pribor, aparatura, postupak rada, mjere opreza i zaštite, priprema radnog mjesta i zaštita na radu, računski zadatak, problemski zadatak koji učenici rješavaju uz korištenje dostupnih izvora i literature) prema uputama za samostalni rad učenika.

Za vježbe/pokuse/zadatke koji uključuju specifične alate, strojeve, opremu, namirnice i slično preporučuje se zadati jednostavan zadatak ili dio zadatka s obzirom na dostupnost tehnologije, materijala, pribora, alata i namirnica koje učenik ima na raspolaganju, uz poštivanje svih ostalih kriterija vrednovanja, kao što su izgled finalnog proizvoda, urednost, poštivanje pravila struke, izvršenost zadatka u zadanom roku, poštivanje faza i slijeda izvođenja procesa i slično. U vrednovanju i ocjenjivanju vještina uputno je uvažiti pojedinačne mogućnosti i sposobnosti učenika. Ne smije se ispustiti iz vida ni nepovoljne životne uvjete učenika koji su zbog potresa u Zagrebu možda napustili svoje domove.

U dijelovima složenog praktičnog zadatka ili vježbe u kojima se zahtijevaju specifične vještine, npr. vještina komuniciranja i rješavanja problemskih situacija, moguće je izraditi zadatak sa simulacijom situacije na koju učenik treba ponuditi rješenje, a praktični dio odraditi kada se za to stvore uvjeti za rad. Ako se radi o učenicima nižih razreda u strukovnom obrazovanju, vježba ili zadatak mogu se ponoviti i uvježbati u višim razredima obrazovanja. Isto se može primijeniti u svim nastavnim predmetima u kojima u ovom trenutku nije moguće odraditi planirane i za kvalifikaciju potrebne vježbe.

Poželjno je da upute za samostalan rad budu što detaljnije te da se učenicima jasno navede koja su očekivanja i na koji način trebaju dokumentirati izradu zadatka (npr. odraditi sve faze, fotografirati, snimiti, izraditi prezentaciju) te nedvosmisleno zadati rok do kojeg se odrađeni zadatak ili vježba treba dostaviti nastavniku i na koji način.

Učenički uradak može se vrednovati prema zadanim sastavnicama korištenjem kriterijskog vrednovanja (rubrike), fotodokumentacijom, izradom e-portfelja i slično, pri čemu uvijek treba uzeti u obzir i dostupnost tehnologije pojedinim učenicima i nedvosmislenost uputa.

Potrebno je razumijevanje da se neke praktične vještine mogu demonstrirati u virtualnom okruženju uporabom raznih simulacijskih programa i aplikacija. Međutim, razvijanje nekih vještina je zahtjevno te ih nije moguće uvježbati ni vrednovati bez stvarnih uvjeta i praktične provjere te će se moći provesti kad se za to ostvare uvjeti ili u višim godinama obrazovanja.

Nastava na daljinu ne isključuje popunjavanje *Dnevnika rada*, odnosno *Mape praktične nastave i vježbi* te vrednovanje prema listama vrednovanja prilagođenima za nastavu na daljinu za nastavne predmete za koje je to propisano i u dijelu koji je moguće ostvariti u ovakvom obliku održavanja nastave.

Poželjno je da svi učenici koji su odradili određen broj sati praktične nastave/učenje temeljeno na radu kod poslodavca tijekom zimskih mjeseci pošalju potvrde poslodavaca mentoru u školi, zajedno s popunjenim *Mapama praktične nastave i vježbi* zbog daljnjeg planiranja. Kad se za to ostvare uvjeti, preporuča se nastaviti s provođenjem učenja temeljenog na radu kod poslodavca ili u školskim radionicama do ostvarenja punog fonda sati. Ovo se može primijeniti i na stručnu praksu u kvalifikacijama koja se izvodi tijekom praznika učenika.

Za očekivati je da su učenici završnih razreda razvili vještine prema zahtjevima svoje strukovne kvalifikacije te da se za njih nastavna godina može uspješno završiti prema Kalendaru školske godine 2019./2020. Ako to nije slučaj, uputno je preostalo vrijeme do kraja nastavne godine posvetiti učenicima završnih razreda i ostvarenju ishoda učenja koje zahtijeva kvalifikacija za koju se obrazuju.

PRIJEDLOZI ZA IZRADBU I OBRANU ZAVRŠNOG RADA

U *Pravilniku o izradbi i obrani završnog rada* (Narodne novine, broj 87/2008. i 86/2009., članak 8, st.6) navodi se da se izradba završnog rada sastoji od uratka koji može biti: projekt, pokus s elaboratom, praktični rad s elaboratom, složeniji ispitni zadatak ili drugi sličan uradak usklađen s nastavnim programom. U istom članku, st. 4, navodi se da učenici temu za završni rad biraju najkasnije do 31. listopada tekuće školske godine. Stoga je za očekivati da su praktični završni radovi do početka nastave na daljinu bili u visokom stupnju završenosti. Nadalje, uobičajeno je da ustanove za strukovno obrazovanje na svojim mrežnim stranicama objave upute za pisanje elaborata završnog rada te je za očekivati da su učenici završnih razreda već upoznati s procedurom i zahtjevima izradbe završnog rada te da su i pisani elaborati u visokom stupnju završenosti.

Što se tiče završnih radova koji imaju karakteristike istraživačkog rada/projektnog zadatka preporuka je izraditi završni rad samostalnim istraživanjem literature, analizom dobivenih podataka, vrednovanjem, procjenom i odabirom korisnih podataka iz prikupljenog materijala značajnih za temu te izraditi vlastiti prikaz slučaja, odnosno ugraditi vlastito iskustvo. Nadalje, za očekivati je da su mentori učenicima podijelili upute ranije te prilagodili izradbu završnog rada trenutnoj situaciji.

Što se tiče završnih radova koji se sastoje od praktičnog rada s elaboratom, bez obzira na fazu dovršenost praktičnog dijela završnog rada, poželjno je da pisani rad ipak sadrži prikaz praktičnog dijela i rezultate koje je moguće potkrijepiti dokazima. Ako praktični dio nije dovršen, upute za izradu rada na zadanu temu mogu se modificirati na način da učenik istraži dostupnu i relevantnu literaturu, obradi podatke i izvede zaključak. Isto tako, ako se ostvare uvjeti za povratak učenika završnih razreda u ustanove za strukovno obrazovanje, preporuka je dobro odmjeriti što je nužno dovršiti, odnosno izraditi kako bi učenik ostvario ishode učenja svoje kvalifikacije te ih obranom završnog rada i dokazao.

U uvjetima izvođenja nastave na daljinu, preporuka je primijeniti načela rada koja su postojala i prije, a to su individualne konzultacije učenika i mentora u vezi izradbe završnog rada na unaprijed dogovoren način. Mijenja se komunikacijski kanal, ali suština ostaje ista: mentoriranje učenika do uspješno izrađenog završnog rada neovisno o vrsti rada (praktičan, teorijski ili pokus/demonstracija vještine s elaboratom). Međusobna komunikacija s razmjenom informacija i uputa može se ostvarivati preko učeničkog e-portfelja, raznim grupama, porukama, platformama za zajednički rad (Google Disk, One Drive, i sl.), no bez obzira na koji način je komunikacija dogovorena, ona mora biti uspješna i rezultirati ispunjenjem obveza svih sudionika u procesu.

Pravilnikom o izradbi i obrani završnog rada propisano je da učenik prijavljuje Obranu završnog rada prijavnicom za obranu čiji sadržaj propisuje ustanova te je rad moguće prijaviti *online* na službenu adresu elektroničke pošte ustanove. Isto tako, izrađeni pisani rad može se poslati elektroničkom poštom na službenu adresu ustanove te mentoru i članovima povjerenstva prema unaprijed dogovorenim rokovima. Ispisan i uvezan rad može se predati u urudžbeni zapisnik ustanove prema mogućnostima: osobno ili poštom.

Kako se izradba i obrana završnoga rada provodi u organizaciji ustanove za strukovno obrazovanje, preporuka je donijeti upute za provođenje obrane završnog rada na razini svake ustanove. Obrana završnog rada može se provesti na daljinu ili u ustanovi kad se za to ostvare uvjeti, ali ni u kojem slučaju ne smije doći u pitanje pristupanje učenika ispitima državne mature.

Obrana završnog rada na daljinu može se provesti tako da učenik, prema uputama mentora, pripremi kratku prezentaciju te je prezentira i odgovori na postavljena pitanja korištenjem dostupnih alata za video konferencije prema unaprijed definiranom rasporedu i zadanom vremenu. Tijekom prezentacije učenik može opisati tehnološki proces, demonstrirati vještinu, rad i/ili simulaciju izrađenog uređaja itd. Preporuča se da izlaganje učenika i pitanja povjerenstva ne traju duže od 20 minuta, nakon čega povjerenstvo učeniku objavljuje je li uspješno obranio završni rad. Povjerenstvo predlaže ocjenu izradbe završnog rada, ocjenu obrane te opći uspjeh iz izradbe i obrane završnoga rada te popunjava zapisnik. Prosudbeno povjerenstvo na zajedničkoj sjednici (koja također može biti održana videokonferencijski) potvrđuje konačne ocjene završnih radova te se učenicima može, na dogovoreni način, poslati poruka o konačnoj ocjeni.

Moguće je i da se obrana završnog rada organizira tako da učenik pripremi video uradak kojeg dostavlja članovima Povjerenstva na dogovoren način, a u kojem predstavlja rad, demonstrira vještinu i/ili rad uređaja/sklopa, izvodi simulacije i/ili pokuse ili odgovara na unaprijed postavljena pitanja. Povjerenstvo tada može vrednovati uradak prema unaprijed dogovorenim i jasnim kriterijima vrednovanja te elektroničkom poštom obavijestiti učenika o ocjeni uz izvješće o ostvarenim bodovima, ispunjenim kriterijima i sl.

Upute za provođenje obrane završnog rada donosi ustanova za strukovno obrazovanje i mogu sadržavati vremenski raspored obrane za svakog učenika, objašnjenje alata za održavanje video konferencije, upute o pristupanju, odnosno na koji način se učenik poziva na obranu završnog rada, način popunjavanja zapisnika u *online* okruženju i dr. Prije obrane završnog rada poželjno je provesti simulaciju u kojoj bi trebali sudjelovati članovi Povjerenstva te učenici kako bi se otklonili mogući tehnički problemi, ali i pomoglo učenicima da prevladaju strah. Unatoč svim pripremama, tehnički se problemi mogu očekivati te je poželjno da osoba odgovorna za funkcioniranje mreže i prilagodbu informatičkih alata bude dostupna. Ako se zbog tehničkih problema ne uspije održati obrana završnog rada, preporuka je istu omogućiti u drugom terminu uz prethodni dogovor.

VREDNOVANJE I OCJENJIVANJE UČENIKA U POMOĆNIM ZANIMANJIMA TES

Učenici u pomoćnim zanimanjima TES imaju različite i promjenjive potrebe uvjetovane njihovim sposobnostima i osobinama te vlastitim iskustvom i prethodno stečenim kompetencijama. Stoga je za očekivati da će učenicima u ovim zanimanjima biti potrebna stalna podrška, budući da je nastava na daljinu neuobičajena i zahtijeva kompetencije za rad s alatima koje učenici nisu imali prilike prije koristiti i u okruženju koje im je nepoznato te može kod njih izazvati nesigurnost i nelagodu.

Predlaže se da se nastavnici prilagode tehničkim rješenjima koja su učenicima dostupna i razumljiva te da postave okvire i jasna pravila koja će usmjeravati učenje i navoditi učenike na kontinuirani rad. Može se odrediti i granica do koje je dopušteno da roditelji pružaju podršku, a koji su to zadaci i vježbe koje učenici moraju samostalno riješiti. Poželjno je ostvarivati pojačanu komunikaciju s roditeljima, a sve u svrhu osiguravanja najboljih uvjeta za napredovanje učenika. Nadalje, mogu se s učenicima i roditeljima dogovoriti pravila rada i obveze učenika:

- svakodnevno javljanje nastavniku i mentoru koji raznim aktivnostima i povratnim informacijama potiču učenika na kontinuirani rad (uz individualizaciju nastavnih sadržaja),
- dostavljanje pisanih zadataka, fotografiranje praktičnih uradaka, rješavanje kvizova (*online, offline*), gledanje video uradaka i odgovaranje na pitanja,
- izvođenje radnih operacija samostalno ili po uputama te snimanje odrađenih radnih operacija te
- vođenje *Dnevnika rada* i *Mape praktične nastave i vježbi*.

Prilikom vrednovanja ishoda učenja iz stručno-teorijskih nastavnih predmeta preporuka je naglasak staviti na vrednovanje i ocjenjivanje aktivnosti učenika, redovitost u ispunjavanju obveza te točnost pri rješavanju zadanih zadataka i pripremljenih aktivnosti. Nadalje, važno je provoditi vrednovanje kao učenje i vrednovanje za učenje korištenjem listića za samovrednovanje i pružanjem kvalitetne povratne informacije.

Za vrednovanje praktičnih vještina učenicima se mogu pripremiti zadaci koje je moguće ostvariti u uvjetima nastave na daljinu. Prije zadavanja zadataka, uputno je utvrditi u kojim uvjetima pojedini učenik živi i što mu je na raspolaganju te potom pripremiti zadatke i jasne upute za izvođenje zadatka. Učenici mogu fotografirati/crtati/skicirati tijekom izrade zadataka, odnosno faze rada i izraditi dokumentaciju prema uputama nastavnika. Zadatak može biti i npr. da učenici poredaju u odgovarajućem redosljedu radne zadatke unutar neke radne operacije putem slika ili naziva, ovisno o mogućnostima učenika te da ih opišu.

Vrednovanje i ocjenjivanje usvojenih vještina učenika može se provesti za one vještine koje su učenici imali priliku uvježbati. Dio vještina učenici će moći pokazati vježbama koje će odrađivati kod kuće te se one mogu vrednovati i ocijeniti prema dogovorenim kriterijima, a za ovakve zadatke također se mogu pripremiti rubrike s kriterijima i bodovima.

U uvjetima izvođenja nastave na daljinu može se dogoditi da se prethodno dogovorena tema završnog rada neće moći ostvariti u cijelosti u kućnim uvjetima.

Temeljem ranije stečenih iskustava učenika u radionicama/specijaliziranim učionicama za izvođenje vježbi, poželjno je prilagoditi temu uvjetima i mogućnostima učenika. Tijekom izrade završnog rada, učenike se može individualno pratiti i davati upute te ih motivirati i usmjeravati prema uspješnoj izradbi završnog rada. Postupci u izradi završnog rada mogu biti:

- opisivanje faza/koraka u izradbi praktičnog dijela završnog rada,
- fotografiranje pojedinih koraka prilikom izrade praktičnog dijela završnog rada,
- fotografiranje konačnog uratka,
- postupno slanje dijela uratka na pregled za dobivanje povratne informacije o kvaliteti napisanog i mogućim ispravcima i
- predaja pisanog dijela završnog rada.

Upute za provođenje obrane završnog rada donosi ustanova za strukovno obrazovanje te je poželjno utvrditi na koji će se način provesti obrana završnog rada na daljinu za svakog pojedinog učenika. U pojedinačnim slučajevima, s obzirom na tehničke mogućnosti i sposobnosti učenika, moguće je poslati pisani rad i/ili snimku izrade rada te izravnom telefonskom komunikacijom s učenikom provesti obranu rada. Preporuča se da izlaganje učenika i pitanja povjerenstva ne traju duže od 20 minuta nakon čega Povjerenstvo donosi odluku o ocjeni Završnog rada te je javno objavljuje učeniku.

PROVOĐENJE PROCESA VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA U SUSTAVU OBRAZOVANJA ODRASLIH

Prema *Pravilniku o standardima i normativima te načinu i postupku utvrđivanja ispunjenosti uvjeta u ustanovama za obrazovanje odraslih (Narodne novine, broj 129/2008., čl. 24.)* programi obrazovanja odraslih za stjecanje srednje školske spreme, srednje stručne spreme i niže stručne spreme provode se na temelju programa propisanih za redovito obrazovanje. Temeljem toga, sam proces vrednovanja i ocjenjivanja te izradbe i obrane završnog rada provodi se uz odgovarajuću primjenu odredaba propisa koji reguliraju djelatnost odgoja i obrazovanja.

S obzirom na specifičnosti sustava obrazovanja odraslih, ustanove za obrazovanje odraslih imaju mogućnosti osmisliti načine provedbe nastave na daljinu i vrednovanja i ocjenjivanja uz pridržavanje uputa Ministarstva i preporuka Agencije.

U programima osposobljavanja i usavršavanja u kojima je moguće razvijati praktične vještine uporabom raznih simulacijskih alata i aplikacija, vrednovanje, odnosno provedba završne provjere može se provesti demonstracijom stečenih vještina prema zadanom zadatku i unaprijed definiranim kriterijima. Međutim, praktične vještine za koje je potrebno uvježbavanje u stvarnim uvjetima te njihovo vrednovanje i završna provjera u istim takvim uvjetima moći će se provesti kad se za to ostvare uvjeti.

Uspješno provođenje vrednovanja i ocjenjivanja u programima obrazovanja odraslih te omogućavanje uvjeta jednakih za sve polaznike, odgovornost je svake pojedine ustanove za obrazovanje odraslih.

Nadalje, prema uputama Agencije, ustanove za obrazovanje odraslih koje provode nastavu na daljinu, dužne su redovito dostavljati izvješća o provođenju, vrednovanju i ocjenjivanju na adresu e-pošte progimis@asoo.hr.

REFERENCE

[Smjernice za vrednovanje procesa i ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju](#), Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020.

[Pravilnik o izradbi i obrani završnoga rada](#) (Narodne novine, broj 118/2009.)

Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnim i srednjim školama (Narodne novine, broj 112/2010). [Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnim i srednjim školama](#)

[Pravilnik o standardima i normativima te načinu i postupku utvrđivanja ispunjenosti uvjeta u ustanovama za obrazovanje odraslih](#) (Narodne novine, broj 129/2008.)

Priručnik [Digitalne tehnologije kao potpora praćenju i vrednovanju](#) izrađenom u okviru pilot projekta E-škole, CARNET, 2017.

[Preporuke o organizaciji radnog dana učenika tijekom održavanja nastave na daljinu](#), Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020.

[Upute za vrednovanje i ocjenjivanje tijekom nastave na daljinu](#), Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020.